

ΑΙΣΧΥΛΟΣ

Φλώρα Π. Μανακίδου©

ΧΕ 2025-2026

ΒΙΟΣ

- ΕΛΕΥΣΙΝΑ ΔΗΜΟΣ ΑΤΤΙΚΗΣ, 525/4 π.Χ.
- Γιος Ευφορίωνος (εύπορου γαιοκτήμονα)
- Ιστορικά γεγονότα του βίου του: δράση Πεισιστρατιδών, φόνος Ιππάρχου (514 π.Χ.), ανατροπή του αδελφού του Ιππία (510 π.Χ.), Κλεισθένης και επικράτησή του, περσική εισβολή το 490 π.Χ. με Δαρείο, μάχη Μαραθώνα (μαραθωνομάχος), δράση Μιλτιάδους και Θεμιστοκλή, περσική εισβολή (480 π.Χ) με Ξέρξη, ναυμαχία Σαλαμίνας (480), άνοδος Κίμωνος, δράση Ξανθίππου (πατέρα Περικλή) και μετά Εφιάλτη και Περικλή
- Δύο διαμονές σε Σικελία: 469 π.Χ. Συρακούσες (Ιέρων), 458 π.Χ> Γέλα Σικελίας (456 εκεί ο θάνατος)
- Πρόδρομοί του: Πρατίνας, Χοιρίλος, Φρύνιχος
- Δραματικές καινοτομίες: 2^{ος} υποκριτής, μείωση ρόλου των χορικών στην τραγωδία, λαμπρά σατυρικά δράματα.

ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΕΣ ΚΑΙ ΑΡΙΘΜΟΙ

- 499/498 π.Χ. Πρώτη συμμετοχή σε αγώνες
- 13 νίκες (όχι 28 νίκες όπως παραδίδεται)
- 82 τίτλοι δραμάτων
- 7 ακέραιες τραγωδίες
- ---

ΕΡΓΑ ΣΩΖΟΜΕΝΑ ΚΑΙ ΑΚΕΡΑΙΑ (ΚΑΙ ΟΙ ΤΡΙΛΟΓΙΕΣ ΤΟΥΣ)

- 472 π.Χ. **Πέρσαι** (2^ο έργο στη σειρά : Φινεύς, Γλαῦκος Ποτνιεύς/Προμηθεύς Πυρκαεύς)
- 467 π.Χ. **Ἑπτὰ ἐπὶ Θήβας** (3^ο έργο στη σειρά: Λάιος, Οἰδίπους/σατυρικό: Σφίγξ)
- 463 π.Χ. **Ἰκέτιδες** (;σειρά; Αἰγύπτιοι, Δαναΐδες/Ἀμυμώνη)
- 458 π.Χ. **Ὀρέστεια** (μοναδική σωζόμενη τριλογία με δράματα: **Ἀγαμέμνων, Χοηφόροι, Εὐμενίδες**).
- ...Προμηθεύς (Δεσμώτης): μήπως όχι δικό του

ΤΙΤΛΟΙ ΔΡΑΜΑΤΩΝ (αποσπάσματα σώζονται)

- ΣΑΤΥΡΙΚΑ ΔΡΑΜΑΤΑ (ΤΙΤΛΟΙ)
- Δικτυουλκοί
- Ίσθμιασταί
- Λυκοῦργος
- Κίρκη
- ---
- ΔΡΑΜΑΤΑ (ΤΙΤΛΟΙ): Νιόβη-Μυρμιδόνες-Ισθμιασταί
- Όπλων κρίσις-Θράσσαι, Σαλαμίνιαι (μύθος Αΐαντα)
- Ηδωνοί-Βασσάραι-Νεανίσκοι-Λυκούργος
- Μυρμιδονες-Φρύγες ή Έκτορος λύτρα
- Αργω-Κάβειροι-Υψιπύλη
- Οστολόγοι-Πηνελόπη-Ψυχαγωγοί-Κίρκη
- Βάκχαι-Πενθεύς-Ξάντριαι
- ΑΣΚΗΣΗ ΝΑ ΒΡΟΥΜΕ ΤΟΥΣ ΜΥΘΟΛΟΓΙΚΟΥΣ ΚΥΚΛΟΥΣ ΑΥΤΩΝ ΤΩΝ ΔΡΑΜΑΤΩΝ

ΒΑΣΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ

- τι λέει ένας κωμικός ο Αριστοφάνης για τον ποιητή στην κωμωδία του *Βάτραχοι* 405 π.Χ.:
- 1) στους Βατράχους βρίσκουμε πολλές ευκαιρίες να δούμε τη στενή σχέση των 2 δραματικών ειδών, μία δηλ. σύγκριση της **ποιητικής τέχνης του Αισχύλου με την ποιητική τέχνη του Ευριπίδη**. Σε αυτή την κωμωδία γίνεται ουσιαστικά μια συζήτηση περί ποιήσης γενικά και περί τραγικής ποίησης ειδικά.
- 2) στους Βατράχους πρωταγωνιστής είναι ο ίδιος ο Διόνυσος (με έναν δούλο του) και σε αυτόν δίνεται ο βασικός ρόλος του λογοτεχνικού κριτή, ρόλος που στη σφαίρα της πίστης και της λατρείας όντως του ανήκε δικαιωματικά. Πώς αντιμετωπίζει ο θνητός ποιητής τον πατρωνα θεό του είδους που καλλιεργεί; Είναι αξιοπρόσεκτο ότι τον βάζει σε σκηνές διακωμώδησης, και μάλιστα τον βάζει αντιμέτωπο με πιστούς με βατράχους και ό,τι άλλο μπορείτε να φανταστείτε ή να μην φανταστείτε, διαβάστε την κωμωδία επ' αυτού. Ουσιαστικά τον κάνει φορέα της διακωμώδησης Το μέγα θέμα είναι ότι τον εντάσσει στην αναγκαιότητα του γέλιου που αποτελεί συστατικό απαραίτητο της θρησκευτικής και κοινωνικής ενότητας και συνιστά ταυτόχρονα έναν δεσμό με το εορταστικό διονυσιακό στοιχείο που καθορίζει όλο το δραματικό είδος, τραγωδία και κωμωδία και φυσικά σατυρικό δράμα.

- 3) Η κωμωδία εκτός από τον Διόνυσο μας δίνει την πολύ στενή σχέση θρησκείας όχι μόνον διονυσιακής αλλά και της μυστηριακής που είναι πολύ κοντά στον Διόνυσο, της σχέσης λοιπόν της θρησκείας και λατρείας με το δραματικό κόσμο. Και ενώ δίνει αυτή τη σχέση όχι τυχαία αλλά μάλλον με πολλή έμφαση για τη σημασία αυτής της στενής σχέσης βρίσκει την ευκαιρία μέσα από τη **μίμηση ενός θρησκευτικού δρώμενου, άρα μέσα από την θεατρική του παρουσίαση, να παρουσιάσει πώς ο ίδιος ο κωμωδιογράφος** αντιλαμβάνεται την δική του τέχνη.
-
- Πχ. Έχουμε 2 χωρία από την πάροδο που εκτελεί ένας χορός από μνημένους στα ελευσίνια μυστήρια, δηλ. μας μεταφέρει θεατρικά μαζί με τους πρωταγωνιστές στον κάτω κόσμο όπου εμφανίζονται μνημένοι θιασώτες σε μυστήρια που σχετίζονται με το θάνατο, τα ελευσίνεια μυστήρια και
- το θέμα μας ενδιαφέρει διότι ο Αισχύλος μας είναι Ελευσίνιος και είχε κατηγορηθεί ως μιάρος

Βάτραχοι και θρησκεία και Αισχύλος

- Εδώ ο κωμωδός βάζει τον χορό των μυστών να αναπλάθει τα ιεροτελεστικά δρώμενα της μυσταγωγικής γλώσσας έτσι ώστε αυτά να γίνονται φορείς της ποιητικής κωμικής τέχνης. το γέλιο. Ταυτόχρονα εμπλέκει και το τρίτο σκέλος της θεατρικής εξίσωσης: την πολιτική και κοινωνική πραγματικότητα της πόλεως των Αθηνών.
- Αν διαβάσουμε τους στίχους αυτούς θα δούμε ότι κάνει κριτική στους κακούς και φαύλους πολιτικούς, τους δημόσιους υπαλλήλους που δωροδοκούνται, τους ιεροσύλους, ακόμα και την αδηφαγία του πολιτικού που τρώει τις αμοιβές των ποιητών θα δούμε τη σημασία της ευσέβειας αλλά και του αθηναϊκού στόλου και κυρίως θα δούμε πώς ο ποιητής δια στόματος του χορού καταδικάζει με τρόπο απόλυτο και ξεκάθαρο όλα τα κακώς κείμενα στα χρόνια της κωμωδίας στην πολιτική και κοινωνική ζωή της Αθήνας

- 1.
- (στ. 822-825)
- **φρίξας δ' αὐτοκόμου λοφιᾶς λασιαύχενα χαίταν, δεινὸν ἐπισκύνιον ξυνάγων,
βρυχώμενος ἥσει ῥήματα γομφοπαγῇ πινακηδὸν ἀποσπῶν**
- **γηγενεῖ φύσῃματι·**
- Πλούσια σα χαίτη μαλλιά θα ορθωθούν σ' εκείνου το κεφάλι, / κι άγρια τα φρύδια σουφρώνοντας, με βρουχητά θα πετάξει / τιτανικά, ξεκολλώντας τα ως νά 'ναι μαδέρια, / λόγια στεριοκάρφωτα. (μτφρ. Σταύρου)
- 2.
- (στ. 1009-1010)
- **ὅτι βελτίους τε ποιοῦμεν τοὺς ἀνθρώπους ἐν ταῖς πόλεσιν**
- 3.
- (στ. 1055-1056)

- ΑΙΣ. σκέψαι τοίνυν οἷους αὐτοὺς παρ' ἑμοῦ παρεδέξατο πρῶτον, εἰ γενναίους καὶ τετραπήχεις, καὶ μὴ διαδρασιπολίτας,
- μηδ' ἀγοραίους μηδὲ κοβάλους, ὥσπερ νῦν, μηδὲ πανούργους,
ἀλλὰ πνέοντας δόρυ καὶ λόγχας καὶ λευκολόφους τρυφαλείας καὶ
πήληκας καὶ κνημίδας καὶ θυμοὺς ἑπταβοείους.
- ΑΙΣ. Ε λοιπόν, τώρα εξέτασε πώς στην αρχή / τους παράλαβε αυτός από μένα· ήταν άντρες γενναίοι και τετράπηχοι αυτοί, / ναι, δεν ήταν πολίτες που ο νους τους πώς το χρέος να ξεφύγουν, χυδαίοι, βρομεροί / όπως τώρα, κι αχρείοι και παλιάτσοι· από πάνω τους φύσαε πολέμου πνοή, / λόγχες, δόρατα, ασπρόφουντα κράνη, και κνημίδες, πηλήκια βαριά, και καρδιές / σαν εφτάβοϊδες στέρεες ασπίδες. (μτφρ. Σταύρου)

- (στ. 1055-1056)
- ΑΙΣ. [...] τοῖς μὲν γὰρ παιδαρίοισιν
- ἐστὶ διδάσκαλος ὅστις φράζει, τοῖσιν δ' ἡβῶσι ποηταί. πάνυ δὴ δεῖ χρηστὰ λέγειν ἡμᾶς.

- ΔΙ. ἄλλ' ὦ πρῶτος τῶν Ἑλλήνων πυργώσας ῥήματα σεμνὰ καὶ κοσμήσας τραγικὸν λῆρον, θαρρῶν τὸν κρουνὸν ἀφίει.
- ΔΙ. Ω Αισχύλε! που απ' τους Έλληνες εσύ πρώτος λέξεις ἐφτιαξες σα μεγαλειώδη κάστρα και τον τραγικό το Λόγο ανύψωσες ως τ' ἄστρα
- ἀφησέ τονε και τώρα σαν κρουνός να ξεχυθεί. (μτφρ. Ταχτσή)
- (στ. 1059-1060)
- ΑΙΣ. ἀνάγκη μεγάλων γνωμῶν καὶ διανοιῶν ἴσα καὶ τὰ ῥήματα τίκτειν. κάλλως εἰκὸς τοὺς ἡμιθέους τοῖς ῥήμασι μείζοσι χρῆσθαι.
- ΑΙΣ. μα οι γνώμες όταν είναι τρανές και υψηλοί οι στοχασμοί, πρέπει ανάλογη κι η έκφραση νά 'ναι. (μτφρ. Σταύρου)
-

- (στ. 1013-1017)
- ΑΙΣ. σκέψαι τοίνυν οἷους αὐτοὺς παρ' ἑμοῦ παρεδέξατο πρῶτον, εἰ γενναίους καὶ τετραπῆχεις, καὶ μὴ διαδρασιπολίτας,
- **μηδ' ἀγοραίους μηδὲ κοβάλους, ὥσπερ νῦν, μηδὲ πανούργους, ἀλλὰ πνέοντας δόρυ καὶ λόγχας καὶ λευκολόφους τρυφαλείας καὶ πῆληκας καὶ κνημίδας καὶ θυμούς· ἐπταβοεῖους.**
- ΑΙΣ. Ε λοιπόν, τώρα εξέτασε πώς στην αρχή / τους παράλαβε αυτός από μένα· ήταν άντρες γενναίοι και τετράπηχοι αυτοί, / ναι, δεν ήταν πολίτες που ο νους τους πώς το χρέος να ξεφύγουν, χυδαίοι, βρομεροί / όπως τώρα, κι αχρείοι και παλιάτσοι· από πάνω τους φύσαε πολέμου πνοή, / λόγχες, δόρατα, ασπρόφουντα κράνη, και κνημίδες, πηλήκια βαριά, και καρδιές / σαν εφτάβοοίδες στέρεες ασπίδες. (μτφρ. Σταύρου)
- (στ. 1432-1435)
- ΔΙ. **Νὴ τὸν Δία τὸν σωτῆρα, δυσκρίτως γ' ἔχω· ὁ μὲν σοφῶς γὰρ εἶπεν, ὁ δ' ἕτερος σαφῶς. ἀλλ' ἔτι γνώμην ἑκάτερος εἶπατον**
- **περὶ τῆς πόλεως, ἦντιν' ἔχετον σωτηρίαν.**
- ΔΙ. Δύσκολη η κρίση, μα το Δία Σωτήρα· ο ένας σοφά, σταράτα τα είπε ο άλλος. Αλλά μια γνώμη ακόμα ας πει ο καθένας ως προς τον τρόπο σωτηρίας της πόλης.
- (μτφρ. Σταύρου)

- (στ. 1500-1503)
- ΠΛ. **Ἦγε δὴ χαίρων, Αἰσχύλε, χώρει, καὶ σῶζε πόλιν τὴν ἡμετέραν**
- **γνώμαις ἀγαθαῖς, καὶ παιδευσον τοὺς ἀνόητους· πολλοὶ δ' εἰσίν.**
- ΠΛ. Στο καλό τώρα, Αισχύλε, να πας, και στην πόλη μας δίνε καλές
- σωστικές συμβουλές, και να βάλεις μυαλό στους ανόητους· κι αυτοί είναι πολλοί.
- (μτφρ. Σταύρου)

- (στ. 1482-1490)
- ΧΟ. **Μακάριός γ' ἀνὴρ ἔχων / ξύνεσιν ἡκριβωμένην.**
- **πάρα δὲ πολλοῖσιν μαθεῖν. / δε γὰρ εὖ φρονεῖν δοκήσας πάλιν ἄπεισιν οἴκαδ' αὖθις, / ἐπ' ἀγαθῷ μὲν τοῖς πολίταις, ἐπ' ἀγαθῷ δὲ τοῖς ἑαυτοῦ / ξυγγενέσι τε καὶ φίλοις,**
- **διὰ τὸ συνετὸς εἶναι.**
- ΧΟ. Μακάριος όποιος έχει / γερό μυαλό και γνώση. Αυτό πολλά το δείχνουν. / Για να κριθεί ο Αισχύλος πως έχει νου και γνώση, / πάει πίσω στην πατρίδα· καλό για τον εαυτό του, / καλό για τους πολίτες, και για δικούς και φίλους.

- (στ. 1491-1499)
- **ΧΟ. χαρίεν οὖν μὴ Σωκράτει / παρακαθήμενον λαλεῖν,
ἀποβαλόντα μουσικὴν / τά τε μέγιστα παραλιπόντα τῆς
τραγωδικῆς τέχνης. / τὸ δ' ἐπὶ σεμνοῖσιν λόγοισι καὶ
σκαρίφησμοῖσι λήρων / διατριβὴν ἄργον ποεῖσθαι,
παραφρονοῦντος ἀνδρός.**
- ΧΟ. Ωραίο, να μη λιμάρεις / παρέα με το Σωκράτη ξεχνώντας κάθε
χάρη / της μούσας κι αψηφώντας τα πιο σπουδαία σημεία / της
τραγικῆς της τέχνης. Τρέλα, καιρό να χάνεις / με φουσκωμένα
λόγια και με σαχλές αρλούμπες.
- (μτφρ. Σταύρου)

ερωτήσεις

- Σε τι εποχή ζει ο Αισχύλος; Αναφέρετε 3 σημαντικά ιστορικά γεγονότα της εποχής αυτής;
- Πόσα και ποια είναι τα σωζόμενα δράματά (τραγωδίες) του και οι τίτλοι τους
- Αναφέρετε και τους μυθολογικούς κύκλους στους οποίους αυτά ανήκουν
- Αναφέρετε 10 τίτλους από μη ακέραια σωζόμενα δράματα
- Να ξέρετε τις υποθέσεις των 7 τραγωδιών